

Bevezető

Egy régi adósságot szeretne a magyar művészettörténész-szakma törleszteni, az itáliai késő középkori, kora reneszánsz festészet kiváló tudósának, világszerte elismert szakértőjének, Boskovits Miklós emléke előtt szeretnék tisztelegni. Már több fontos értékelés megjelent munkásságáról itthon is,¹ de magyarországi konferencia még nem foglalkozott életművével. A milánói Università Cattolica del Sacro Cuorén egykori olasz tanítványai egy, a budapesti Szépművészeti Múzeum festményeivel foglalkozó kötetrel emlékeztek meg róla,² amelyet a konferencián Tátrai Vilmos mutatott be, a firenzei Kunsthistorisches Institut, a Firenzei Egyetem művészettörténeti tanszéke és a Fondazione Longhi 2013 októberében kétnapos, német művészettörténetesek munkásságát tárgyaló tanácskozást szentelt az ő és Luciano Bellosi emlékének.³ Az Uffizi egy kiállítással emlékezett meg róla.⁴ A jelen konferencia Magyarországgal összefüggő munkásságát és a hazai kutatásokra gyakorolt jelentős hatását szeretné megvizsgálni.

Boskovits Miklós 1935. július 26-án született Budapesten, 1959-ben végzett az ELTE művészettörténész szakán, 1966-tól az ELTE Művészettörténet Tanszékén is dolgozott, majd 1968-ban disszidált Olaszországba, mert úgy érezte, hazája nem adja meg a lehetőséget arra, hogy a külföldi ösztöndíjak által nyújtott lehetőségekkel folytassa nemzetközi szintéren is kutatásait. 1965-ben még ott volt a Vayer Lajos által szervezett budapesti, a közép-európai gótika és reneszánsz problémáit elmozdító kollokviumon, 1969-ben azonban az ugyancsak Vayer által kezdeményezett nagy magyarországi CIHA-konferencián már nem.

Ő akkor már egy éve élt Olaszországban, ahol Mina Gregori és Carlo Volpe segítette, illetve 1970–1973 között az akkor Myron Gilmore által vezetett Villa I Tattitól, a Harvard Egyetem firenzei reneszánsz intézetétől kapott ösztöndíjakat,⁵ amit ő úgy hálált meg, hogy néhány

¹ VÉGH János: In memoriam Boskovits Miklós. Budapest, 1935. július 26. – Firenze, 2011. december 19. *Ars Hungarica*, 38. 2012. 373–378, ugyanitt ő állította össze a művészettörténész bibliográfiáját is: Uő: Boskovits Miklós bibliográfiája, *uo.*, 379–386; Margit SONNEVEND: Alla memoria del Prof. Miklós Boskovits (Budapest, 26 luglio 1935 – Firenze, 19 dicembre 2011), *Acta Historiae Artium*, 53. 2012. 9–14; Zsuzsa URBACH, *Miklós Boskovits (1935–2011) in memoriam, uo.*, 5–8. Boskovits Miklós bibliográfiája olasz szaklapokban is megjelent, lásd Sonia Chiodo tanulmányának 1. jegyzetében.

² *Dipinti in Valpadana tra Medioevo e Rinascimento. Studi al Museo di Belle Arti di Budapest in ricordo di Miklós Boskovits*. A cura di Francesco FRANGI. Milano, Scalpendi, 2014.

³ *I conoscitori tedeschi tra otto e novecento. Convegno in memoria di Luciano Bellosi e Miklós Boskovits*. A cura di Andrea DE MARCHI, Francesco CAGLIOTI, Alessandro NOVA. Firenze, 2013. október 11–13. Szervezői: a firenzei Kunsthistorisches Institut in Florenz, Dipartimento di storia archeologia geografia arte e spettacolo dell'Università di Firenze és a Fondazione Roberto Longhi.

⁴ *Bagliori dorati. Il gotico internazionale di Firenze 1375–1440*. A katalógust szerkesztette Antonio NATALI–Enrica NERI LUSANNA–Angelo TARTUFERI. Firenze, Giunti, 2012.

⁵ Lásd a Villa I Tatti honlapján: [www. http://itatti.harvard.edu/sites/default/files/itatti/files/i-tatti-fellows-1961-2011.pdf](http://itatti.harvard.edu/sites/default/files/itatti/files/i-tatti-fellows-1961-2011.pdf), letöltés ideje: 2015. szeptember 3., Villa I Tatti Appointees 1961–2014; neve szerepel: 1970/1971-ben, 1971/1972-ben, illetve 1972/1973-ban, témája mindháromszor: Florentine painting (1370–1420).

évvel később, 1981-ben, Eve Borsookkal és Silvia Melonival létrehozták a *Fondo Amicizia* magánalapítványt a közép-kelet-európai kollégák itáliai kutatásainak megsegítésére, amelyet 1987-től a Longhi Alapítvány, majd 1990–1994-ig a Villa I Tatti vett át.⁶

Boskovits 1979-ben befejezte a Richard Offner és Klara Steinweg halála miatt befejezetlenül maradt *A Critical and Historical Corpus of Florentine Painting* soron következő kötetét,⁷ majd Mina Gregori és Craig Hugh Smyth, a Tatti 1973–1985 közötti igazgatója javaslatára és támogatásával átvette a *Corpus* szerkesztését. Közben 1977–1980 között a calabriai Cosenzai Egyetem, majd tizenöt évig, 1980–1995 között a Milánói Katolikus Egyetem professzora volt, mígnem 1995-től a Firenzei Egyetem tanárává nevezték ki.

Magam is több alkalommal találkoztam vele kutatásaim során Firenzében, a Kunsthistorisches Institut második emeleti oldalszárnyai szobájában, többször beszélgettünk, s ajánlásokat adott számomra. Kapcsolatba léptünk vele a mariazelli Schatzkammerbild kegykép kapcsán, amikor elvetette az Andrea Vanni-attribúciót, és a kép egyes, nápolyi trecento festményekkel való kapcsolatát hangsúlyozta.⁸ Segített a budapesti Mátyás-kiállításunk előkészítése során is, amikor a véleményét kértem a müncheni Alte Pinakothek Corvin János-portréjáról. A tirol Michael Pacher körébe utalta a festményt, és a salzburgi St. Peter-kolostorba készült *Angyali üdvözlés* festmény angyalát jelölte meg stíluskritikai szempontból analógiaként.⁹

Nagy örömünkre szolgált, hogy elfogadta a felkérést a 2007. június 6–8. között Firenzében, a Villa I Tattiban rendezett, *Italy and Hungary: Humanism and Art in the Early Renaissance* című konferencia egyik ülészakának elnökségére. Utoljára a Tatti ötvenéves jubileumi konferenciáján találkoztam vele Firenzében, 2011 késő tavaszán, és semmilyen jel nem mutatott arra, hogy hamarosan eltávozik körünkől.

Ugyancsak ő volt az, aki az Uffizi híres festőnarckép-gyűjteménye magyar alkotásainak feldolgozását ösztönözte. Urbán János és Lakner László önarcképei az ő révén kerültek a gyűjteménybe. Már csak emlékének ajánlhatták szerzői a Fehér Ildikó által szerkesztett kötetet,¹⁰ s az Uffizi képtár San Piero Scheraggio termében az ezekből a festményekből 2013 októberében Giovanna Giusti és Fehér Ildikó által rendezett kiállítást, amely egy évvel később Budapestre is eljutott.¹¹

⁶ A Tatti és Boskovits kapcsolatáról lásd még: FARBAKY Péter: [cím nélküli köszöntő írás]. In: *Toward a Festschrift. Renaissance studies in honor of Joseph Connors*. Ed. by Machtelt ISRAËLS–Louis A. WALDMAN. Florence, Villa I Tatti–The Harvard University Center for Italian Renaissance Studies, 2010. 55–58.

⁷ *A critical and historical corpus of Florentine painting*, Section 4, The fourteenth century, Vol. 6. Andrea Bonaiuti. Florence, Giunti; New York, Institute of Fine Arts, New York University, 1979.

⁸ Erről lásd Manfred KOLLER: A Schatzkammerbild restaurátori vizsgálata és konzerválása. In: *Mariazell és Magyarország. Egy zarándokhely emlékezete*. Szerk. FARBAKY Péter–SERFŐZŐ Szabolcs. Kiállítási katalógus. Budapest, Budapesti Történelmi Múzeum Kiscelli Múzeum, 2004. 300–308, szerkesztői megjegyzés a 308. oldalon, a 44. jegyzet végén.

⁹ Ezt a véleményét röviden ismertettem is tárgyleírásomban: 14.1. kat. számon, Corvin János képmása. In: *Hunyadi Mátyás, a király. Hagyomány és megújulás a királyi udvarban 1458–1490*. Kiállítási katalógus. Szerk. FARBAKY Péter–SPEKNER Enikő–SZENDE Katalin–VÉGH András. Budapest, Budapesti Történelmi Múzeum, 2008. 516.

¹⁰ *Az Uffizi Képtár magyar önarcképei*. Szerk. FEHÉR Ildikó. Budapest, Magyar Képzőművészeti Egyetem, 2013.

¹¹ *Gli autoritratti ungheresi degli Uffizi*. Szerk. Giovanna GIUSTI, Firenze, Galleria degli Uffizi, 2013. *Festők a tükörben. Magyar önarcképek az Uffizi Képtárból*. In memoriam Boskovits Miklós. A Budapesti Történelmi Múzeum Vármúzeumában a Szépművészeti Múzeum–Magyar Nemzeti Galéria együttműködésével megvalósult kiállítást rendezte, a kiegészítő katalógust írta és szerkesztette: FEHÉR Ildikó–VESZPRÉMI Nóra. Budapest, Budapesti Történelmi Múzeum, 2014. Az angol–olasz kétnyelvű katalógus: *Painters in the mirror. Hungarian self-portraits from the Uffizi Gallery*, illetve *Pittori allo specchio. Autoritratti ungheresi dalla Galleria degli Uffizi*. Ed. Ildikó FEHÉR–Nóra VESZPRÉMI. Budapest, Budapest History Museum / Museo Storico di Budapest, 2014. Mind a firenzei, mind a budapesti kiállítás létrejöttében döntő szerepe volt Cristina Acidininek, a firenzei múzeumok főintendánsának és Antonio Natalinak, az Uffizi igazgatójának.

Bár a magyar tudományosság 1998-ban az akadémiai külső tagsággal, a szépművészeti múzeumi tanácsadói szereppel, néhány egyetemi előadás megszervezésével igyekezett vissza-kapcsolni a hazai tudomány vérkeringésébe, ő magyar kollégái kutatásainak segítségével, tanácsokkal, tanulmányaiknak az *Arte Cristiana* folyóiratba való elhelyezésével, ösztöndíjakhoz ajánlások írásával – úgy érzem – sokkal többet tett értünk. Adósai maradtunk, ebből szeretnénk most egy kicsit törleszteni, fájdalom, immár nélküle.

Farbaky Péter

Introduction

With this conference, Hungarian art historians would like to pay tribute to the memory of Miklós Boskovits, the excellent scholar of Late Medieval and Early Renaissance painting. We would like to shed light on his Hungarian related work and his influence on Hungarian researches. Boskovits graduated from Eötvös Lóránd University in 1959 and defected to Italy in 1968, because political circumstances made it impossible to continue his research abroad. His most important scholarly legacy, aside of his teaching career at Italian universities and numerous publications, is the comprehensive research that he made on Florentine painting. In addition, Boskovits initiated the inventory of Hungarian painters' self-portraits at the famous collection of the Galleria degli Uffizi. We could reciprocate little from the help he offered to numerous Hungarian colleagues in the form of recommendation letters or publication placements.

Péter Farbaky